

This eChok volume of
Genesis ~ Volume 1

Dedicated in loving memory of
**Joseph and Adele
Mizrahi ל"ה**

by their son ~ David

and in memory of

Arthur Sulcov ל"ה

*by his loving wife Esther
and children ~ Robert and Sherry*

In memory of
**Jacob and Mary
Hidary**

By their Children

Practical Law:**Shulchan Arukh, Orach Chayim 307**

הלכה

שולחן ערוך אורח חיים סימן שז

(1) “Speaking of your matters (Isaiah 58:13)” teaches that [you should] speak so that your Sabbath speech will not be similar to your weekday speech. Accordingly, it is forbidden [on the Sabbath] to say, “I will do such-and-such tomorrow,” or “I will purchase such-and-such tomorrow.” It is even forbidden to engage excessively in conversations of no import. (2) A Jew may tell a non-Jew [on the Sabbath] to do anything that is not a *malakhah* [one of the thirty-nine types of activity forbidden on the Sabbath], and which is prohibited on the Sabbath only because of *shevut* [an activity forbidden by Rabbinic law], provided that there is someone [even] slightly ill, or there is a great necessity for it or for a *mitzvah*. How so? The Jew tells the non-Jew to climb a tree to bring a *shofar* [ram's horn] in order to blow it when legally required to do so etc. (3) If a person selects food from the worthless matter in his hand in order to put it aside, even for [use on] the same day, he is regarded as one who selects for a hoard, and he is guilty [of violating the prohibition of *borair*]. (4) If a person selects worthless matter from food, even with only one hand, he is guilty. (5) Olives and grapes may not be squeezed. (6) [Onto food (see “מ”ב שכ’-נב)] It is permissible to squeeze lemons. [ובלויית חן ס’ נו’ מתיר בלי אוכל ג”כ] (7) It is permitted to put saffron in food, and there is no concern that [it transgresses the] prohibition against dyeing, for dyeing does not apply to foods. (8) If a person cuts vegetables very finely, he is guilty of “grinding.” (9) Fruits which fall off a tree are prohibited on the Sabbath, but are immediately permissible that night [after the Sabbath's conclusion].

א וְדָבַר דְּבַר. שְׁלֹא יִהְיֶה דְבוּרָךְ שֶׁל שַׁבָּת כְּדְבוּרָךְ שֶׁל חַל, הַלֵּכָף אָסוּר לֹאמַר דְּבַר פְּלוּנִי אַעֲשֶׂה לְמַחַר אוֹ סְחוּרָה פְּלוּנִית אֶקְנֶה לְמַחַר אֶפְלוּ בְשִׁיחַת דְּבָרִים בְּטָלִים אָסוּר לְהִרְבוֹת: ב דְּבַר שְׂאִינוּ מְלֹאכָה וְאִינוּ אָסוּר לַעֲשׂוֹת בְּשַׁבָּת אֲלֵא מִשׁוּם שַׁבּוֹת מִתֵּר לְיִשְׂרָאֵל לֹאמַר לְנִכְרִי לַעֲשׂוֹתוֹ בְּשַׁבָּת וְהוּא שְׂיִהְיֶה שֵׁם מִקְצַת חֹלִי אוֹ יִהְיֶה צָרִיךְ לְדַבֵּר צָרַךְ הִרְבָּה אוֹ מִפְּנֵי מִצְוָה. כִּיִּצַד אֹמֵר יִשְׂרָאֵל לַעֲבוֹרִים לַעֲלוֹת בְּאֵילָן לְהִבִּיא שׁוֹפָר לְתַקֵּעַ תְּקִיעָה שֶׁל מִצְוָה וְכוּ: ג הַבּוֹרֵר אֲכָל מִתּוֹךְ פְּסֻלַת בְּיָדוֹ לְהַנְיִחוֹ אֶפְלוּ לְבוֹ בַּיּוֹם נַעֲשֶׂה כְּבוֹרֵר לְאוֹצֵר וְחֵיב: ד הַבּוֹרֵר פְּסֻלַת מִתּוֹךְ אֲכָל אֶפְלוּ בְּיַד אַחַת, חֵיב: ה זֵתִים וְעֵנָבִים אָסוּר לְסַחֲטָן: ו מִתֵּר לְסַחֵט לְמוֹנִים: ז לְתַן כֶּרֶם בְּתַבְשִׁיל מִתֵּר וְאִין לְחוּשׁ לוֹ מִשׁוּם צוּבַע דָּאִין צְבִיעָה בְּאֶכְלִים: ח הַמְחַתֵּךְ יֶרֶק דֵּק דֵּק חֵיב מִשׁוּם טוֹחֵן: ט פִּירוֹת שֶׁנִּשְׁרָו מִן הָאֵילָן בְּשַׁבָּת אָסוּרִים בּוֹ בַּיּוֹם וְלַעֲרֵב מִתֵּרִים מִיָּד:

BEREISHIT FOR WEDNESDAY**TORAH****בראשית ליום רביעי****תורה**

יבין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ו דמילוי וו דשם ב'ין לקנות בו הארת נפש משבת הבאה

טז וַיַּעַשׂ יְיָ יְתֵרִין נְהוֹרָא
רְבִרְבִּיא יְתֵרִין נְהוֹרָא רְבִא

טז וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים

(16) And God made the two great lights: the great light to rule by day — and

RASHI

רש"י

(16) **The [two] great lights**— [At first, the שוים נבראו ונתמעטה

לְמַשְׁלַט בַּיּוֹם וְיָרָא לְמַשְׁלַט בַּלַּיְלָה וְיָרָא כּוֹכְבֵּי־אֵשׁ: יז וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי בְרָקִיעַ אֲרֶעְבּוּת אֲרֶעְבּוּת וְלְמַשְׁלַט בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וְלֹא־פָרָשׁ בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלַּיְלָה וְיָרָא חֲשׂוֹכָא וְחֹזָא יי אֲרִי טַב: יט וַיְהִי רֵמֶשׂ וְהוּא צֶפֶר יוֹם רְבִיעִי: כ וַאֲמַר יי יִרְחֹשׁוּן מִיָּא רַחֵשׁ נַפְשָׁא חִיתָא וְעוֹפֵא יִפְרַח עַל אֲרֶעַב עַל אֲפִי רְקִיעַא דְשָׁמַיָא: כא וּבְרָא יי יֵת תַּנְיִנָא וּבְרָבִיא וְיָת כָּל נַפְשָׁא חִיתָא דְרַחֲשָׂא דִּי

אֶת־הַמָּאֹר הַגָּדֹל לְמַשְׁלַת הַיּוֹם וְאֶת־הַמָּאֹר הַקָּטָן לְמַשְׁלַת הַלַּיְלָה וְאֵת הַכּוֹכְבִּים: יז וַיִּתֵּן אֶת־הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל־הָאָרֶץ: יח וְלְמַשְׁלַת בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וּלְהַבְדִּיל בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ וַיִּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב: יט וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם רְבִיעִי: פ כ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׂרְצוּ הַמַּיִם שָׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל־הָאָרֶץ עַל־פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם: כא וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הַתַּנְיִנִם הַגְּדֹלִים

the small light to rule by night, and the stars. (17) And God placed them in the heavenly expanse, to illuminate upon the earth, (18) To rule in the day and the night, and to divide between the light and the darkness. And God saw that it was good. (19) And it was evening, and it was morning, a fourth day. (20) And God said, Let the waters teem with a swarm of living creatures; and let flying creatures fly above the earth, on the face of the heavenly expanse. (21) And so,

RASHI

רש"י

verse says, "the ... great lights," and then, it continues, "the great light ... and the small light." Were these two lights—the sun and the moon—of equal or unequal size? They were created equal [in size], but then, the moon was made smaller, because it complained, saying, "It is impossible for two kings to use the same crown!" [That is to say,

הַלְבֵנָה עַל שְׁקִטְרָגָה וְאָמְרָה: אִי אֶפְשָׁר לְשְׁנֵי מְלָכִים שִׁישְׁתַּמְשׁוּ בְּכֹתֵר אֶחָד: וְאֵת הַכּוֹכְבִּים. עַל יְדֵי שְׁמַעַט אֶת הַלְבֵנָה הַרְבֵּה צְבָאִיָּה לְהַפִּיס דַּעְתָּהּ: (כ) נֶפֶשׁ חַיָּה. שִׁיָּהָא בְּהַ חַיּוֹת: שָׂרָץ. כָּל דְּבַר חַי שְׂאִינוּ גְבוּהָ מִן הָאָרֶץ קְרוּי שָׂרָץ: בְּעוֹף. כְּגוֹן וְבוֹבִים בְּשָׂקְצִים, כְּגוֹן נְמָלִים וְחַפְשִׁין וְתוֹלְעִים. וּבְבִרְיוֹת כְּגוֹן חֹלֵד וְעַכְבָּר וְחַמְט וְכוּיֹצֵא בְּהֵם וְכָל הַדְּגָיִם:

"Two rulers—the sun and I—cannot be equal."] (Chullin 60b) **And the stars**— Because God made the moon smaller, He increased its [attendant] hosts, in order to placate it (Bereishit Rabbah 6:4). (20) **Living creatures**— [Here the waters were commanded to produce living creatures, while in the next verse, it says that it was God Who created them! However, the waters were actually commanded to produce the bodies of these creatures,] into which life would be placed [by God Himself] (see Rashi next verse). **שָׂרָץ** — Any living creature which is not [significantly] higher than the ground is called a שָׂרָץ. [An example] in the category of winged creatures, flies; in the category of creeping creatures, ants, beetles and worms; in the category of [larger] creatures, a mole, a mouse, a lizard and so on. Similarly, fish [also fall

אֲרֵחִישׁוּ מֵיָּא לְזַנְיָהוּן וַיֵּת כָּל
עוֹפֵא דְפֶרַח לְזַנְיָהּ וַחֲזָא יי
אַרֵי טֹב:

וַיֵּת כָּל־נֶפֶשׁ הַחַיָּה וְהַרְמְשֵׁת אֲשֶׁר שָׂרָצוּ
הַמַּיִם לְמִינֵיהֶם וְאֵת כָּל־עוֹף כַּנָּף לְמִינֵיהוּ
וַיֵּרֶא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב:

God created the great sea-creatures, and every particular species of living creature that moves along, with which the waters teem, and every particular species of winged flying creature. And God saw that it was good.

RASHI

into the category of שָׂרָץ. (21) **The great sea-creatures**— [*According to the plain meaning, this expression refers to*] the large fish of the sea. And according to the Aggadah (Bava Batra 74b), this term (תנינים) refers to the Leviatan and its mate— God created a

male and a female. [Now, the verse writes this term (תנינים) with the second י missing, thus implying the singular form. This alludes to the fact that only one Leviatan existed because,] God, however, killed the female, and preserved it in salt for the righteous in the world-to-come. For had the Leviatan been [permitted to be] fruitful and multiply, the world would not have been able to exist because of them [since their enormous bodies would have overpowered the other creatures on earth]. **Living creature**— [Rashi explained previously (verse 20) that the waters produced these creatures' bodies, after which God placed life inside each of these bodies. This, then, is the meaning of the phrase here, נֶפֶשׁ הַחַיָּה, namely,] a creature (נפש) which has life [which had been placed into the body by God Himself].

רש"י

(כא) הַתְּנִינִים. דְּגִים גְּדוֹלִים שְׂבִיִּים וּבְדִבְרֵי אַגְדָּה הוּא לְוִיתָן וְכֵן זִיגוּ שְׂבָרָאֻם זָכָר וְנִקְבָּה וְהָרַג אֶת הַנִּקְבָּה וּמִלְחָה לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבֵא שָׂאֻם יִפְרוּ וַיִּרְבוּ לֹא יִתְקַיֵּם הָעוֹלָם בְּפִינֵיהֶם: נֶפֶשׁ הַחַיָּה. נֶפֶשׁ שֵׁשׁ בָּהּ חַיּוֹת:

PROPHETS Isaiah 42

כ חֲזִיתוּן סִגְיָאן וְלֹא נִטְרִיתוּן
אֲתַפְתְּחָא אֹדְנִיכּוֹן וְלֹא
קִבְּלִיתוּן אֹלְפָן: כּא יי רְעִי

כ רֵאִיתָ (קרי רֵאוֹת) רַבּוֹת וְלֹא תִשְׁמַר פִּקְחַ אֲזִנִּים
וְלֹא יִשְׁמַע: כּא יְדוּה חֲפִץ לְמַעַן צַדִּיקוּ יִגְדִּיל תּוֹרָה

(20) Seeing many things, you care not; opening ears, he hears not. (21) The Lord

RASHI

(20) **Seeing many things**— *There are many sights [i.e., proofs] before them. Yet You don't care*— to look at My deeds. **Opening ears** — *I am occupied in opening [your] ears [by means of My prophets, but no wise man hears My words].* (21) **The Lord was pleased** — *to show you. for His righteousness' sake* — and therefore He makes His Torah great for you. (22) **But this** — *people.*

רש"י

(כ) רֵאִיתָ רַבּוֹת. רֵאוֹת הַרְבֵּה לְפִנֵּיהֶם: וְלֹא תִשְׁמַר. וְאִינְכֶם שׁוֹמְרִים לְהַבִּיט בְּמַעֲשֵׂי: פִּקְחַ אֲזִנִּים. אֲנִי עֶסוּק לְפָתַח אֲזִנִּיכֶם: (כא) ה' חֲפִץ. לְהַרְאוֹתְכֶם: לְמַעַן צַדִּיקוּ. לְכֵן מְגִדִּיל לְכֶם תּוֹרָתוֹ: (כב) וְהוּא. עִם זֶה: הִפַּח

וַיֹּאדָמֵר׃ כִּבּ וְהוּא עִם־בְּנוֹז וְשׁוֹסִי הִפֵּחַ בַּחֲוָרִים כְּלָם
וּבְבִתִּי כְּלָאִים הִחְבְּאוּ הֵיוּ לְבוֹ וְאִין מְצִיל מִשְׁפָּה
וְאִין־אָמַר הִשָּׁב׃ כג מִי בְכֶם יֹאזִין זֹאת יִקְשִׁיב
וְיִשְׁמַע לְאַחֹר׃ כד מִי נָתַן לְמִשׁוֹפָה (קרי לְמִשִּׁיפָה)
יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל לְבִזּוּזִים הֲלוֹא יְהוּה זֶה חֲטָאנוּ לוֹ
וְלֹא־אָבוּ בְדַרְכֵי הַלֹּוֹף וְלֹא שְׁמָעוּ בְתוֹרֹתוֹ׃
כה וַיִּשְׁפֹּךְ עָלָיו חֲמָה אָפוּ וַעֲזוּזוּ מִלְחָמָה וְתִלְהַטְהוּ
מִסָּבִיב וְלֹא יָדָע וְתַבְעֵר־בוּ וְלֹא־יִשִּׁים עַל־לֵב׃

למהך באורחן דתקנן קדמוהי ולא קבילו אולפן אורייתיה: כה ושפך עליהון חמת רוגזיה ותקוף עבדי קרביה אייתי עליהון וקטלו בהון מסחור סחור ולא ידעו ושלטו בהון ולא שויאו דחלתיה על לבא:

was pleased, for His righteousness' sake, to make the Torah great and glorious. (22) But this is a people robbed and despoiled, they are all snared in holes, and they are hidden in prisons; they are for a prey, and none delivers, for a spoil, and none says, "Restore." (23) Who among you will give ear to this? Who will hearken and hear for the time to come? (24) Who gave Yaakov for a spoil, and Israel to the robbers? Did not the Lord? He against Whom we have sinned, and in Whose ways they would not walk, nor were they obedient to His law. (25) Therefore He poured upon them the fury of His anger, and the strength of battle; it blazed all about them, but they knew not; it burned among them, but they gave it no thought.

RASHI

Are ... snared in holes — *In their holes they are disappointed.* החבאו — *means hidden.* (23) **For the time to come** — *Something that will endure for him in the time to come.* (25) **But they knew not** — *He pretended as if he did not know.* **But they gave it no thought** — *to understand this and*

רש"י
בַּחֲוָרִים. בַּחֲוָרִים פְּחֵי נֶפֶשׁ: הַחֲבָאוּ. נִטְמָנִים:
(כג) לְאַחֹר. דְּבַר שֶׁיַּעֲמֵד לוֹ בְּאַחֲרוֹנָה: (כה) וְלֹא יָדָע.
עֲשָׂה עֲצָמוּ כְּלֹא יָדָע: וְלֹא יִשִּׁים עַל לֵב. לְהַבִּין זֹאת
וְלָשׁוּב מִרְשָׁעוֹ:

repent of his evil ways.

Writings Mishlei 1

טז מטוֹל דְּרַגְלֵיהוֹן לְבִשְׁתָּא
רְהִטוּן וּמִסְתַּרְהִבִּין לְמִשְׁפָּךְ
דְּמָא: יז מטוֹל דְּמַגְן פְּרִיסָא

כתובים משלי פרק א
טז פִּי רִגְלֵיהֶם לָרַע יִרוּצוּ וְיִמְהָרוּ לְשַׁפְּךָ־דָם׃
יז פִּי־חֲנָם מְזַרְהָ רֶשֶׁת בְּעֵינָי כָּל־בַּעַל כְּנָף׃

(16) For their feet run to evil, and they make haste to shed blood. (17) For in

RASHI

(17) **For ... nothing** — *the birds that see wheat or legumes spread out on a net regard them*

רש"י
(יז) פִּי חֲנָם. הַעוֹפּוֹת הָרוֹאוֹת חֲטִיִּם אוֹ קִטְנִיּוֹת
מְזַרְהִים עַל הַרְשֵׁת חֲנָם הוּא בְּעֵינֵיהֶם שְׂאִין מְכִירִים

מִצּוֹדֹתָא עַל פְּרָחְתָא דְגַפּא:
 יח וְהַגּוֹן לְדַמּוֹן כְּמִנִּין
 וּמִטְשִׁין לְנַפְשֵׁיהוֹן: יט הַכְּדִין
 אֲבוֹן אֲרַחְתָּא דְכָל עֲבָדִין עֲלָא
 נַפְשֵׁתָא דְמַרְיָהוֹן נִסְבִּין:
 כ הַכְּמָתָא בְּשׁוּקָא מְשִׁתְּבָחָא
 וּמְשַׁקְקֵי יְהֵבָא קְלָה: כא בְּרִישׁ בִּירְתָא מְכַרְזָא בְּמַעְלָנָא דְתַרְעֵי בְּכַרְפֵי מַלְהָא אַמְרָה:

יח וְהֵם לְדַמְּם יֶאֱרָבוּ יִצְפְּנוּ לְנַפְשֵׁיהֶם: יט כֵּן אֲרַחֲתוּ
 כָּל־בִּצְעַ בִּצְעַ בָּצַע אֶת־נַפְשׁ בְּעַלְיוֹ יִקַּח: כ הַכְּמוֹת
 בַּחוּץ תִּרְנֶה בְּרַחֲבוֹת תִּתֵּן קוֹלָהּ: כא בְּרֹאשׁ הַמִּיֹּת
 תִּקְרָא בְּפִתְחֵי שְׁעָרִים בְּעִיר אַמְרִיָּה תֹאמַר:

ומשקקי יהבא קלה: כא בריש בירתא מכרזא במעלנא דתרעי בכרפי מלהא אמרה:

the eyes of every winged creature the outspread net means nothing. (18) And these lie in wait for their own blood, they lurk for their own lives. (19) Such is the way of every one that pursues unjust gain, it takes away the life of its possessor. (20) Wisdom cries aloud in the street, she raises her voice in the squares. (21) She calls at the head of the noisy streets, at the entrances of the gates, in the city, she utters her words.

RASHI

רש"י

as nothing, because they do not understand this. (18) And these — the hunters. (19) Pursues unjust gain — commits theft. The end result is that— it takes away the life of its possessor — who now has become the possessor of the property.

בְּדָבָר: (יח) וְהֵם. הַצִּיִּדִים: (יט) בִּצְעַ בִּצְעַ. גּוֹזֵל גּוֹזֵל:
 וְסוֹפּוֹ. נַפְשׁ בְּעַלְיוֹ. שְׂנַעְשָׂה עָלָיו בַּעַל הַמָּמוֹן:
 (כ) הַכְּמוֹת. שֶׁל תוֹרָה: תְּרוּנָה. תִּצְעַק: בְּרַחֲבוֹת.
 בְּמִקוֹם שְׂמֵרְחִיבִין אוֹתָם בְּבִתֵּי מִדְּרֹשׁוֹת:
 (כא) בְּרֹאשׁ הַמִּיֹּת. בְּמִקוֹם שֶׁהִיא נִשְׁמָעַת:

(20) **Wisdom** — of the Torah. תרנה — cries aloud. **In the squares** — In places where they are widened, [i.e.] in the Bet Midrash. (21) **She calls at the head of the noisy streets** — the place where she is heard.

Mishnah Bava Kamma chapter 1

משנה בבא קמא פרק א

(1) The four prime categories [causes] of damages are the **ox** [which breaks and causes damage while walking], [the opening of a]

א אַבּוֹת אַרְבַּעָה אַבּוֹת נְזִיקִים, הַשּׁוֹר וְהַבּוֹר וְהַמְּבַעָה
 וְהַהֲבַעַר. לֹא הָרִי הַשּׁוֹר כְּהָרִי הַמְּבַעָה, וְלֹא הָרִי

pit [in a public domain], the **tooth** [i.e., an animal that is led to pasture on another's field], and [causing] an outbreak of **fire**. [The category of] the ox is not like that of the tooth, and

רבנו עובדיה מברטנורא

א אַרְבַּעָה אַבּוֹת נְזִיקִין. מִשּׁוּם דַּאיבָא לְכָל חַד מִיַּנְיֵיהוּ וְתוֹלְדוֹת, קָרִי לְהוּ אַבּוֹת: הַשּׁוֹר. הוּא הַרְגַל, דְּהֵינּוּ מֵהַ
 שְׁהַבְהֵמָה מִזְקַת בְּרַגְלִים דְּרַךְ הַלּוֹכָה כְּדַכְתִּיב (שְׁמוֹת כב) וְשִׁלַּח אֶת בְּעִירָהּ. וְתַנִּיא וְשִׁלַּח זֶה הַרְגַל וְכֵן הוּא אוֹמֵר (ישעיה
 לב) מִשְׁלַחֵי רַגְלֵי הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר. וְתוֹלְדָה דְּרַגְלֵי הַיָּא כְּשֶׁהוֹיָקָה בְּגוֹפָה דְּרַךְ הַלּוֹכָה, אוּ בְּשַׁעֲרָה דְּרַךְ הַלּוֹכָה שְׁנִדְּבָקוּ כְּלִים
 בְּשַׁעֲרָה וְגִרְתָּן וּשְׁבִרְתָּן. אוּ בְּשִׁלְיָף שְׁעָלִיָּה, וְהוּא מִשְׁאוֹי שְׁבִאֲמַתְחוֹת וּבְמִרְצוֹפִין שְׁעָלִיָּה. אוּ בּוּזַג שְׁבִצוּאָרָה: וְהַבּוֹר.
 הַפּוֹתַח בּוֹר בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים וְנִפְלַ שְׁמָה שׁוֹר אוּ חֲמוֹר וְמַת אִם הַבּוֹר עִמוֹק עֶשְׂרֵה טַפְחִים, אוּ הוֹזַק אִם הוּא פָּחוֹת מִי'
 טַפְחִים. דְּכַתִּיב (שְׁמוֹת כא) כִּי יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר וְגו'. וְתוֹלְדָה דְּבוֹר, כְּגוֹן כִּיחַו וְנִיעַו לְאַחַר שִׁנְחוּ בְּרַחֲ"ד וְהוֹיָקוּ: וְהַמְּבַעָה.
 זֶה הַשּׁוֹן, שְׁאֵכֻלָּה בְּהַמְתּוֹ בְּשִׁדְּה חֲבִירוֹ כְּדַכְתִּיב (שם כב) וּבִיעַר בְּשִׁדְּה אַחֲרָי. וְנִקְרָא הַשּׁוֹן מִבְּעָה מִפְּנֵי שְׁהוּא פְּעֵמִים מְכוּסָה

[the category of] the tooth is not like that of the ox [i.e., if the Mishnah would have listed the law regarding one, I would not be able to deduce the same law regarding the other]; nor are [the categories of] both [the ox and the tooth], which are living things, like that of fire which is inanimate [i.e., if the Mishnah listed both ox and tooth, I would not be able to deduct the same law regarding fire, since they are different in nature]; nor are [the categories of] these [the ox, tooth and the fire], whose manner it is to go forth and cause damage, like that of the pit, which does not go forth and cause damage [rather the damage is caused when one approaches and falls into the pit]. The feature common to all these categories is that it is usual for them to cause damage, and the responsibility to guard them [to prevent them from causing damage] devolves upon you [its owner]. And if one of them caused damage, the [owner of] that which caused the damage must pay with the choicest of his property. (2) If I am responsible for the guarding of it, I am

המבכה כהרי השור. ולא זה וזה, שיש בהן רוח חיים, כהרי האש שאין בו רוח חיים. ולא זה וזה, שדרךן לילך ולהזיק, כהרי הבור שאין דרכו לילך ולהזיק. הצד השונה שבהן, שדרךן להזיק ושמירתן עליה. וכשהזיק, חב המזיק לשלם תשלומי נזק במיטב הארץ: ב כל שחבתי בשמירתו, הכשרתי את נזקו.

רבנו עובדיה מברטנורא

פעמים מגולה, מלשון נבעו מצפוני (עובדיה א) דמתרגמינן אגליין מטמרהוי ותולדה דשן היא, כשנתחככה בכותל להנאתה כדרך הבהמות שמתחככות ושברה את הכותל, או טנפה פירות כשנתחככה בהן להנאתה: וההבער. זו הדליקה שיצאה והזיקה כדכתיב (שמות כב) כי תצא אש וגו' ונאכל גדיש או הקמה או השדה. ותולדה דאש, אבנו וסכיני ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו, דומיא דאש שהרוח מוליכה. והא דלא חשיב תנא דידן קרן בכלל אבות נזיקין, משום דלא מיירי אלא בנזיקין שהם מועדים מתחלתן כלומר שמשלמין נזק שלם מתחלתן, אבל בתמין ואחר כך מועדים לא קא מיירי: לא הרי השור כהרי המבעה. כלומר, אי כתב רחמנא שור לא נפיק מבעה מיניה. דהוה אמינא רגל דהזיקה מצוי חייביה רחמנא, שן דאין הזיקה מצוי לא חייביה רחמנא. ואי כתב רחמנא שן, הוה אמינא שן דיש הנאה להזיקה חייב, רגל דאין הנאה להזיקה אינו חייב. ואי כתב רחמנא שן ורגל ולא כתב אש, הוה אמינא שן ורגל שיש בהן רוח חיים כלומר, שבאים מכח בעלי חיים, חייב, אבל אש שאין בה רוח חיים לא לחייב. ואם נכתבו שלשתן ולא כתב רחמנא בור, הוה אמינא הני לחייבי שדרךן לילך ולהזיק, אבל בור שאין דרכו לילך ולהזיק לא לחייב עליה. משום הכי איצטריכו כולוהו. ובגמרא מסיק, דאי כתב בור וחד מהן אתו כולוהו שאר, לבד מקרן, בהצד השוה שבהן שדרךן להזיק. ולא הוצרכו כולן אלא מפני שהן חלוקים בהלכותיהן, שיש בוה מה שאין בוה. שן ורגל פטורים ברשות הרבים מה שאין כן בבור ואש. בור פטר ביה קרא אדם וכלים דכתיב (שמות כא) ונפל שמה שור או חמור, דדרשין שור ולא אדם, חמור ולא כלים, מה שאין כן בשאר אבות נזיקים. אש פטר בו את הטמון שאם היו בגדים טמונים בגדיש פטור המבעיר, דכתיב (שם כב) או הקמה מה קמה בגלוי אף כל בגלוי. ובשאר אבות נזיקים לא פטר את הטמון: הצד השוה שבהן וכו'. אף אני אביא כל שדרךן להזיק ושמירתו עליך שאם הזיק נתחייב המזיק לשלם תשלומי הנזק שהזיק: במיטב הארץ. מעידית שבנכסיו מן המשובח שבהם, אם בא ליתן לו קרקע בתשלומי נזקו, דכתיב (שם) מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם. אבל אם בא ליתן לו מטלטלין קיי"ל כל מיילי מיטב הוא, דאי לא מזדבן הכא מזדבן במתא אחריתי, ויהיב ליה כל מאי דבעי ואפילו טובין והני מיילי לנזקין. אבל לבעל חוב אי אית ליה חזי מחייבין ליה למיתן חזי, ואי לית ליה חזי יהיב ליה מטלטלי מאי דבעי, ואי מגבי ליה ארעא יהיב ליה בביתונית. ושכיר, אפילו לית ליה חזי למשכיר לא מצוי יהיב ליה באגריה אלא חזי, ומחייבין ליה לזבונא מנכסיה עד דמשכח חזי ויהיב ליה: ב כל שחבתי בשמירתו וכו'. כל דבר שנתחייבתי לשמרו: הכשרתי את נזקו. אם לא שמרתו כראוי והזיק, אני הוא שהכשרתי וזמנתי אותו הזיק, ואני חייב עליו. כגון המוסר שורו לחרש שוטה וקטן חייב, שעליו היה מוטל שמירת שורו והרי לא שמרו כראוי לו: הכשרתי במקצת נזקו וכו'. ואם תקנתי וזמנתי מקצת הנזק אף על פי

[legally] responsible for the damage it may cause [by not guarding it sufficiently to prevent it from causing damage]. If I am the partial cause of that damage [e.g., if another dug a pit of nine *tefachim* which is deep enough to cause damage but, not deep enough to cause the death of an animal that

falls into the pit, and I then dug an additional *tefach*, rendering the pit deep enough to cause death], I am liable for damages as though I had caused the entire damage. [The liability to pay for damages applies only to]: properties [damaged that are] not subject to the law of sacrilege [if improperly used, i.e., property not belonging to the Temple, since Scripture states, "And if the ox of a man gored the ox of his **neighbor**," (Exodus 21:35) we deduce that one is responsible only for damage caused to a **neighbor's** property but not to property belonging to the Temple]; property that belongs to Jews, or property held by owners, and in any instance [where the possession of one person does damage to the possession of another's, he is responsible to pay for the damages] except [if the damage occurred on] the private domain of the person who is the cause of the damage [i.e., Reuvein's ox trespassed Shimon's property and subsequently, was gored by Shimon's ox], or the common domain of both the victim and the one charged with causing the damage. And if damage were done, the one who is the cause of the damage is liable to make restitution for it with the best of his land [if he chooses to pay with land]. (3) The assessment [of damages, is fixed] in money or from that which has monetary value [and it] must be [fixed] before a court of law [whose judges have *semichah* — received judicial ordination (see Sanhedrin 2a)], and only on the testimony of witnesses who are free men and Jews [can the court obligate one to pay for damages]. Women are

הַכְּשָׁרְתִי בַמְקוּצָת נֶזֶקוֹ, חֲבֵיתִי בְתִשְׁלוּמֵינִי כְּהַכְּשֵׁר כֹּל נֶזֶקוֹ. נִכְסִים שְׂאִינִי בְהֵם מְעִילָה, נִכְסִים שֶׁל בְּנֵי בְרִית, נִכְסִים הַמֵּיחָדִים, (וּבְכָל מְקוֹם) חוּץ מִרְשׁוֹת הַמֵּיחָדָת לְמוֹזֵיק וּרְשׁוֹת הַנֶּזֶק הַמְּזוּיק. חֵב הַמְּזוּיק לְשֵׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי נֶזֶק בְּמִיטֵב הָאָרֶץ: ג' שוֹם כֶּסֶף, וְשׁוֹה כֶּסֶף, בְּפָנָי בֵּית דִּין, וְעַל פִּי עֲדִים בְּנֵי חוֹרֵין בְּנֵי

רבנו עובדיה מברטנורא

שלא זמנתי ותקנתי את כולו, נתחייבתי עליו כאילו זמנתי כולו. כגון החופר בור תשעה ברה"ר ובא אחר והשלימו לעשרה, ונפל שמה שור או חמור ומת האחרון חייב. אע"פ שלא תקן אלא מקצת הנזק, כאילו עשה כל הנזק, כיון דבתשעה ליכא מיתה: **נכסים שאין בהם מעילה**. ועל איזה נכסים אני חייב לשלם אם הזקתי, על נכסים שאין בהם מעילה. כגון נכסים שאינן הקדש. שאם הזקתי נכסים של הקדש אני חייב לשלם, דכתוב שור רעהו ולא שור של הקדש. והוא הדין לכל שאר נזקים: **נכסים של בני ברית**. שאם הזיק נכסים של נכרי, פטור: **נכסים המיוחדים**. שיש להם בעלים מיוחדים, שאם הזיק נכסים של הפקר, פטור: **חוץ מרשות המיוחדת למוזיק**. בכל מקום שהזיק נכסיו את נכסיו חבירו חייב המוזיק, חוץ מרשות המיוחדת למוזיק. שאם נכנס שור ניזק ברשות המוזיק והזיקו שור המוזיק, פטור, דאמר ליה תורך ברשותי מאי בעי. ודוקא כשהזיקו נכסיו, אבל המוזיק עצמו שחבל בחברו אף על פי שהוא עומד ברשותו, חייב, דאמר ליה הנחבל נהי דאית לך רשותא לאפוקי, לאזוקי לית לך רשותא: **ורשות הניזק והמוזיק**. ורשות המיוחדת לניזק ולמוזיק, כגון חצר של שניהם, והזיק שורו של אחד מהם באותה חצר בשן ורגל, פטור והוא שתהיה אותה חצר מיוחדת לשוורים גם כן. אבל אם היתה מיוחדת לפירות ולא לשורים, והזיק בשן ורגל, חייב. ואם הזיק בקרן, בכל ענין חייב: **ג' שום כסף**. שום זה של נזקים לא יהא אלא בכסף. שיהו בית דין שמיין כמה שזה הנזק וכך ישלם לו. ואם הזיקה פרתו של ראובן טליתו של שמעון שדרסה עליו ברשות הניזק ושברתו, ואח"כ אירע שנשברה רגלה של פרה זו של ראובן בטליתו של שמעון ברה"ר דהוי נמי בור ברה"ר אין אומרים הואיל וזה הזיק וזה הזיק יצא הזיקו של זה בהזיקו של זה, אלא שמיין שני הנזקים בדמים, ומי שהזיק לחבירו יותר, ישלם: **שוה כסף**. וכשבים לשלם ההזיק מנכסיו היתומים, לא יפרעו אלא מן הקרקעות שהם שוה כסף, ולא ממטלטלין שהם עצמם כסף. דכל מידי דמיטלטל חשוב כאילו הוא כסף, דאי לא מודבן הכא מודבן במתא אחריתי: **בפני ב"ד**. והשומא והתשלומין של

included in the laws of damages [i.e., are obligated to pay for the damages they cause and may claim compensation for damage caused them]. The one causing the damage and the victim must [under certain circumstances] participate in the [payment of] damages [e.g., if the carcass of the slain animal lost value from the time it was slain until they appeared in court, the one who caused the damage is not responsible for this

additional loss of value]. (4) Five classes [of agents of injury] are considered *tam* [not usually causing damage and only pay half damages], and five are considered *mu'ad* [usually causing damage and are obligated to pay full damages]. [These are the five considered *tam*:] A domestic animal is not considered *mu'ad* with reference to [damage caused by]: Goring, pushing, biting, lying down, or kicking. [These are the five *mu'ad*:] The tooth [of an animal] is regarded as *mu'ad* [only] with reference to consuming whatever is fit to be consumed by it; the leg [or foot] is *mu'ad* with regard to breaking as it walks along; so too, is the ox that is a *mu'ad* [i.e., an ox that has gored three times is considered an animal usually causing damage and, subsequently, pays full damages]; and the ox causing damage [by goring even though such damage is considered a *tam*, however,] in the private domain of the injured party [it is considered a *mu'ad* with regard to paying full damages [the *halachah* does not follow this ruling]; and man [that caused damage always pays full damages]. The wolf, the lion, the bear, the panther, the leopard, and the snake are [always] regarded as *mu'ad* [i.e., they cannot be domesticated]. Rabbi Eliezer says, [they can be domesticated.] When they are tame they are not regarded as *mu'ad*, while the snake is always regarded as *mu'ad* [the *halachah* does not follow Rabbi Eliezer]. What is the distinction between the *tam* and the *mu'ad*? In the case of the *tam*, half-damages are paid from its own body [i.e., the ox causing the damage is sold and its owner pays half-damages from the proceeds of the sale; if the ox gored and then died, the

רבנו עובדיה מברטנורא

נזקים לא יהיו אלא בפני ב"ד מומחין ולא בפני ב"ד של הדיוטות: ועל פי עדים בני חורין ובני ברית. לאפוקי עבדים ונכרים שאינם כשרים לעדות של נזקין; והנשים בכלל הנזק. בין שהזיקה היא את אחרים, בין שאחרים הזיקוה, דין האיש ודין האשה שוין בנוקין: הניזק והמוזיק בתשלומין. פעמים שהניזק שייך עם המוזיק בתשלומין של נזק. כגון אם פחתה הנבלה משעת מיתה עד שעת העמדה בדין, שפחת נבלה דניזק הוא, בין בתם בין במועד שאין המוזיק משלם לו אפילו אותו חצי נזק שזכתה לו תורה אם הוא תם. או נזק שלם אם הוא מועד, הרי שהניזק הוא מפסיד ושייך בתשלומין הללו עם המוזיק: ד' חמשה תמין. שאינם רגילים להזיק, ואם הזיקו משלמין חצי נזק: וחמשה מועדין. שהם רגילין להזיק, ומשלמין נזק שלם: לא ליגח. בקרן: ולא ליגוף. דחיפת כל הגוף. וכולוהו הוו תולדה דקרן ומשלמין חצי נזק. הרי חמשה תמין: ושור המועד. שלש פעמים ליגח או ליגוף או לרבוץ או לבעוט או לישוך. הרי דין חמשה מועדים לשלם נזק שלם. ולגבי מועד חשיב להו חד: ושור המוזיק ברשות הניזק. אפילו קרן תמה. הוי מועד לשלם נזק שלם. ומתניתין אתיא כמאן דאמר משונה קרן בחצר הניזק שמשלמת נזק שלם ואפילו היא תמה. ואין כן הלכה: והאדם. הוי מועד מתחלתו נמי, ומשלם נזק שלם אם הזיק: הזאב והארי וכו'. מועדים מתחלתן. והא דלא חשיב להו בכלל חמשה מועדים דלעיל וליהו אחד עשר מועדים, משום דהני לא שכיחי בשיבוש: ברדלס. חיה

ברית. והנשים בכלל הנזק. והנזק והמוזיק בתשלומין: ד' חמשה תמין וחמשה מועדין, הבהמה אינה מועדת לא לגח ולא לגוף ולא לשוך ולא לרבוץ ולא לבעוט. השן מועדת לאכל את הראוי לה, הרגל מועדת לשיבר בדרך הלוכה, ושור המועד, ושור המוזיק ברשות הנזק, והאדם. הזאב והארי והדב והנמר והפרדלס והנחש, הרי אלו מועדין. רבי אליעזר אומר, בזמן שהן בני תרבות, אינן מועדין. והנחש מועד לעולם. מה בין תם למועד. אלא שהתם משלם חצי נזק

victim only receives the carcass], but in the case of the *mu'ad*, full damages are paid from

מגופו, ומועד משלם נזק מן העליה:

the choicest — [*aliyah* of the owner's properties].

רבנו עובדיה מברטנורא

שקורין לה בערבי אלצב"ע: רבי אליעזר אומר וכו'. ואין הלכה כר' אליעזר: מן העליה. מעידית שבנכסיו ואפילו אין הנוגח שוה שיעור הנזק. דבמועד כתיב (שמות כא) ישלם שור תחת השור, ולא כתיב ביה דמגוף הנוגח יפרע:

Gemara Bava Kamma 16b

גמרא בבא קמא דף טז:

What is [עליה] “the choicest?” Rabbi Elazar said, The best of the defendant's estate, as stated in Scripture: “And Chizkiyah slept with his fathers and they buried him in the best (*bema'aleh*) of the sepulchers of the sons of David.” (II Chron. 32:33) Rabbi Eliezar said: *Bema'aleh* means, near the best of the family, i.e., [near] David and Shlomoh. [Regarding King Asa it is written:] “And they buried him in his own sepulchers which he had hewn out for himself in the city of David, and they laid him in the bed which was filled with sweet fragrances and a variety of spices [*besamim u-zanim*].” (II Chron. 16:14) What is *besamim u-zanim*? Rabbi Elazar said, A variety of spices. Rabbi Shmuel bar Nachmani said, Fragrances that arouse all those who smell them to immorality. [...] Rabbi Yochanan said in the name of Rabbi Shimon ben Yochai: What is the meaning of the verse, “Fortunate are you who sow alongside all waters, who send forth [to there] the feet of the ox and the donkey?” (Isaiah 32:20) Whoever is occupied in [the study of] the Torah and with acts of lovingkindness is worthy of the inheritance of two tribes, as it is said: “Successful are you who sow,” and sowing [in this connotation] implies charity, as it is said, “Sow charity for yourselves, reap according to the lovingkindness.” (Hoshea 10:12) Again, water [in this connotation] implies Torah, as it is stated, “Whoever is thirsty, come to the waters.” (Isaiah 55:1) Is worthy of the inheritance of two tribes, he is worthy of an inheritance like Yosef, as it is written, “Yosef is a fruitful bough ... whose branches run over the wall;” (Genesis 49:22) he is also worthy of the inheritance of Yissakhar, as it is written, “Yissakhar is a strong boned donkey.” (ibid., v. 14) There are some who say, His enemies will fall before him as [they did before] Yosef, as it is written, “With them, he will gore peoples together, [throughout all] the ends of the earth.”

מאי עליה? אמר רבי אלעזר: במעולה שבנכסיו וכן הוא אומר (דה"ב לב) וישכב חזקיהו עם אבותיו ויקברוהו במעלה קברי בני דוד. ואמר רבי אליעזר במעלה אצל מעולים שבמשפחה ומאן ניגהו דוד ושלמה. (שם טז) ויקברוהו בקברותיו אשר פרה לו בעיר דוד וגו'. וישכיבוהו במשכב אשר מלא בשמים וזנים. רבי אלעזר אומר: זיני זיני רבי שמואל בר נחמני אמר בשמים שכל המריח בהם בא לידי זמה (שם דף יז) אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי: מאי דכתיב (ישעיה לב) אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים וזכה לנחלת ב' שבטים, שנאמר: אשריכם זורעי ואין זריעה אלא צדקה, שנאמר (הושע י) זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד. ואין מים אלא תורה, שנאמר (ישעיה נה): הוי כל צמא לכו למים. וזכה לנחלת שני שבטים וזכה לכילה כיוסף דכתיב (בראשית מט) בן פורת יוסף וגו' בנות צעדה עלי שור וזכה לנחלת יששכר דכתיב (שם) יששכר חמור גרם. אית דאמרי אויביו נופלים לפניו כיוסף, דכתיב (דברים לג) בהם עמים יגה יחדו אפסי ארץ. וזכה

(Deuteronomy 33:17) He is also worthy of understanding like Yissakhar, as it is written, **לְבִינָה כִּי־שָׁכַר, דְּכָתִיב (דה"א יא) וּמִבְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר יוֹדְעֵי בִינָה לְעֵתִים לְדַעַת מַה יַעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל וְגו':**
 “And of the children of Yissakhar, who were men that had understanding of the times to know what Israel should do.” (I Chronicles 12:32)

וזהר בראשית דף מז עא

וַיְכֻלוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם. רַבִּי אֲלֶעָזָר פָּתַח (תהלים לא) מַה רַב טוֹבָךְ אֲשֶׁר צִפְנָתָ לִירְאִיֶּךָ פְּעֻלָּתָ לַחֹסִים בְּךָ נֶגֶד בְּנֵי אָדָם. תַּא חוּי קְדָשָׁא בְּרִיד הוּא בְּרָא לְבַר נֶשׁ בְּעֵלְמָא וְאַתְקִין לֵהּ לְמַהוּי שְׁלִים בְּפּוֹלְחָנֶיהָ וְלֵאחֲתַתְקִנָּא אַרְחוּי בְּגִין דִּיזְכִּי לְנְהוּרָא עֲלֵאָה דְגִנְיוּ קְדָשָׁא בְּרִיד הוּא לְצַדִּיקָא בְּמַה דְּאֵת אָמַר (ישעיה סד) עֵין לֹא רְאֵתָה אֱלֹהִים זּוֹלָתָךְ יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה לּוֹ וּבְמַה יִּזְכִּי לֵהּ לְבַר נֶשׁ לְהַהוּא נְהוּרָא בְּאוּרִיתָא. דְּכָל מָאן דְּאַשְׁתַּדַּל בְּאוּרִיתָא בְּכָל יוֹמָא יִזְכִּי לְמַהוּי לֵהּ חוֹלְקָא בְּעֵלְמָא דְּאֵתִי וְיִתְחַשֵּׁב לֵהּ כְּאֵלוּ בְּאֵנִי עֲלָמִין דְּהָא בְּאוּרִיתָא אֲתַבְּנִי עֲלָמָא וְיִשְׁתַּכְּלַל, הָדָא הוּא דְּכָתִיב (משלי ג) יִי בְּחַכְמָה יִסַּד אָרֶץ בּוֹנֵן שְׁמַיִם בְּתִבּוּנָה. וּכְתִיב (שם ט) וְאַהֲרִיהָ אֲצִלוּ אָמוֹן וְאַהֲרִיהָ שַׁעֲשׁוּעִים יוֹם יוֹם וְכָל דְּאַשְׁתַּדַּל בָּהּ שְׁכָלִיל עֲלָמִין וְקָנִים לֵהּ. וְתַא חוּי בְּרוּחָא עֲבִיד קְדָשָׁא בְּרִיד הוּא עֲלָמָא וּבְרוּחָא מְתַקִּימָא רוּחָא דְּאֵנוּן דְּלַעֲאן בְּאוּרִיתָא. וְכָל שְׁכָן רוּחָא דְּהַבֵּל דְּבִי רַב מַה רַב טוֹבָךְ דָּא טוֹבָה דְּאַתְגִּנְיוּ לִירְאִיֶּךָ לְאֵנוּן דְּחָלִי חֲטָאָה פְּעֻלָּתָ לַחֹסִים בְּךָ מַאי פְּעֻלָּתָ? דָּא עוֹבְדָא דְּבְרָאשִׁית. רַבִּי אֲבָא אָמַר: דָּא גֵן עָרְן דְּהָא בְּאוּמְנוּתָא עֲבִיד לֵהּ קְדָשָׁא בְּרִיד הוּא בְּאַרְעָא כְּגִנְוָא דְּלַעֲלָא לְאַתְתַּקְפָּא בְּהַ צַדִּיקָא (דמ"ז עב) הָדָא הוּא דְּכָתִיב (תהלים לא) פְּעֻלָּתָ לַחֹסִים בְּךָ נֶגֶד בְּנֵי אָדָם. דְּהָא הוּא נֶגֶד בְּנֵי אָדָם חוּי וְאִפְלוּ אֲחֵרָא נֶגֶד בְּנֵי אָדָם חוּי לְאַתְבְּנָשָׁא בְּהַ צַדִּיקָא דְּעַבְדֵי רַעוּתָא דְּמֵאֲרִיהוּן. וַיְכֻלוּ דְּכָלוּ עוֹבְדֵין דְּלַעֲלָא וְעוֹבְדֵין דְּלִתְתָא הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ לְעֵילָא וְתַתָּא. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר עוֹבְדָא וְאַמְנוּתָא דְּאוּרִיתָא שְׁבַכְתֵּב וְעוֹבְדָא וְאוּמְנוּתָא דְּתוֹרָה שְׁבַעַל פַּה. וְכָל צְבָאָם אֵלִין פְּרַטִּי דְּאוּרִיתָא אִפִּין דְּאוּרִיתָא שְׁבַעִים פְּנִים לְתוֹרָה. וַיְכֻלוּ דְּאַתְקִימוּ וְאַשְׁתַּכְּלָלוּ דָּא בְּדָא שְׁמַיִם וְאָרֶץ פְּרַט וְכָלֵל. וְכָל צְבָאָם רְזִי דְּאוּרִיתָא דְּכִיִּין דְּאוּרִיתָא מְסַאֲבֵן דְּאוּרִיתָא:

Yosef le-Hok

יוסף לחוק

Ethical teachings:

Marganita de-Rabbi Meir

מוסר

מרגניתא דרבי מאיר

There are Divine punishments that arrive immediately, and there are Divine punishments that come after some time. There are those that come one after the other, and there are others that come all at once. There are those that come upon a man while he is awake, and some come when he is asleep. Some of them are oppressive, and some are agreeable. He is aware of some of them, and of others he is not aware. Some come in his old age, while others come in his youth. Some are concealed, while others are revealed. Some come in his home, while others [come] in temporary lodgings. Every trouble, anguish, jealousy, breach, and mishap diminish sin. Some people serve the Omnipresent out of fear, in order that they not be deprived of their livelihood, others serve out

יש פְּרַעְנוֹת מִיָּד וְיֵשׁ פְּרַעְנוֹת לְאַחַר זְמַן. וְיֵשׁ אַחַת אַחַר אַחַת וְיֵשׁ בְּלָן בְּאַחַת. וְיֵשׁ מִתְּנָן בְּאוֹת עַל הָאָדָם וְהוּא עַר. וְיֵשׁ בְּאוֹת וְהוּא יִשָּׁן. וְיֵשׁ מִתְּנָן כְּבָדוֹת וְיֵשׁ מִתְּנָן בְּמַרוּצַת נֶפֶשׁ וְיֵשׁ בְּדַעְתּוֹ וְיֵשׁ שְׂלֵא בְּדַעְתּוֹ. וְיֵשׁ בְּזַקְנוֹתוֹ וְיֵשׁ בְּנַעֲרוֹתוֹ. וְיֵשׁ בְּסִתְרָא וְיֵשׁ בְּגִלְיָא. וְיֵשׁ בְּבֵית וְיֵשׁ בְּאֲכֻסְתָּא. כָּל צָרָה וְצוּקָה וְקִנְיָא וּפְרִצָה וְתַקְלָה מִמַּעֲטִין אֶת הַחֲטָא. וְיֵשׁ שְׁעוּבַד אֶת הַמְּקוֹם מִתּוֹךְ יִרְאָה בְּדִי שְׂלֵא תַתְּקַפַּח פְּרִנְסָתוֹ.

of [their] love [for God], others out of shame, others simply, others in order to show off, others in joy and gladness that a commandment is performed through them, others through suffering, as it is said, "In their trouble they will seek Me" (Hos. 5:15) — each according to his deeds. When a person dies, the angel responsible for judgment stands opposite him and says to him, "Woe for this body that departs the world empty of merit and full of iniquity." He looks at his feet and says, "Woe to these feet that did not go in straight paths; Woe to the hands that were occupied in false things; Woe to the innards that benefited from theft; Woe to the eyes that did not go in faithfulness; Woe to the ears that did not accept reproof; Woe to the mouth that did not occupy itself with Torah; Woe to the flesh that did not toil in fear [of God]; Woe to the Urge that did not capitulate before its Creator; Woe to the heart that did not serve its Creator, for in the future he will be reproached." They say to him, "Stand in judgment and acknowledge your acts. Know from where you came, and before Whom you will give an accounting." If you are not capable of responding [to these charges], who

is capable of responding? Who is capable of bearing your sins, which are as fire is to a garment and like a sword at your neck, like an arrow to the heart and like chains on your legs? As darkness is to the eyes, as gall is to the mouth, as a pit is for the leg, as deafness is for the ears, as an obstacle to strength, as bad times in old age, as suffering for the body, as cutting is for a horn [of an animal], as gall for death, as sin for the day of judgment. There are some who leave the world in the midst of their days, and there are those who leave the world ripe in age. May the Lord, the Guardian of Israel, guard us from all evil. So, may it be His will.

Practical Law:

Shulchan Arukh, Orach Chayim 339-340

(1) [On the Sabbath] hands may not be clapped together, nor may a person strike with his hand on his thigh, nor may one dance. This [Rabbinical] decree [was enacted] lest a person come to repair a musical

וְיֵשׁ מִתּוֹךְ אֲהָבָה. וְיֵשׁ מִתּוֹךְ בּוֹשָׁה. וְיֵשׁ מִתּוֹךְ תְּמִימוּת. וְיֵשׁ מִתּוֹךְ לְהִרְאוֹת. וְיֵשׁ בְּשִׂמְחָה שְׂשֻׂמָח שִׁיחִיָּה הַמְצִיחַ עַל יָדוֹ. וְיֵשׁ מִתּוֹךְ הַיִּסּוּרִין, שְׂנֵאָמַר (הוֹשֵׁעַ ה) בְּצַר לָהֶם יִשְׁחַרוּנֵינוּ וְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מַעֲשָׂיו. בְּשַׁעַה שְׁנִפְטַר הָאֵדָם הַמּוֹלֵאךָ הַמְמַנֶּה עַל הַדִּין עוֹמֵד כְּנִגְדּוֹ וְאוֹמֵר לוֹ: אוֹי עַל זֶה הַגּוֹף שְׂיָצָא מִן הָעוֹלָם רִיקָם מִזְכוּיֹת וּמְלֵא עוֹנוֹת. מִבֵּית בְּרַגְלֵי וְאוֹמֵר: אוֹי לָהֶם לְרַגְלִים שֶׁלֹּא הִלְכוּ בַיֶּשֶׁר. אוֹי לְיָדַי שֶׁנִּתְעַסְקוּ בְּדַבְרֵי שֶׁקֶר, אוֹ לְמַעֲמַי שֶׁנִּהְנֵנוּ מִן הַגּוֹל, אוֹ לְעֵינַי שֶׁלֹּא הִלְכוּ בְּאֲמוּנָה. אוֹי לְאָזְנַי שֶׁלֹּא קִבְּלוּ תוֹכְחָה, אוֹי לְפִי שֶׁלֹּא עָסַק בַּתּוֹרָה. אוֹי לוֹ לְבָשֶׁר שֶׁלֹּא נִתְיַגַע בְּרִיאָה. אוֹי לוֹ לְיֶצֶר שֶׁלֹּא נִכְנַע מִפְּנֵי בּוֹרְאוֹ. אוֹי לוֹ לְלֵב שֶׁלֹּא עָבַד אֶת בּוֹרְאוֹ שְׁעֵתִיד לְעַמּוֹד בְּנוֹיֶפֶה וְאוֹמְרִים לוֹ עַמּוֹד בְּדִין וְהִכֵּר מַעֲשֵׂיךָ וְדַע מֵהֵיכָן בָּאתָ וּלְפָנַי מִי אַתָּה עֵתִיד לִתֵּן אֶת הַדִּין. וְאִם אֵין אַתָּה יְכוֹל לְהִשְׁיב מִי יוֹכַל לְהִשְׁיב. וּמִי יוֹכַל לְסַבֵּל עוֹנוֹתֶיךָ שֶׁהֵן כְּאֵשׁ לְבָגֵד וּכְחָרֵב לְצוּאָר וּכְחִץ לְלֵב וּכְכִבְלִים לְרַגְלִים. כְּחֹשֶׁךְ לְעֵינַיִם. כְּמַרְה לְפִה. כְּשׂוֹחָה לְרַגְלַי, כְּחַרִּישָׁה לְאָזְנַיִם. כְּמַכְשֵׁלָה לְכַף. כְּיַמִּים רַעִים לְזִקְנָה. כְּיִסּוּרִין לְגוֹף. כְּגִדְיָעָה לְקָרוֹן. כְּמַרְה לְמִיתָה כְּעַבְרָה לְיוֹם הַדִּין. יֵשׁ שֶׁהוּא מֵת בְּחֻצֵי יָמָיו וְיֵשׁ מִי שֶׁהוּא יוֹצֵא מִן הָעוֹלָם בְּתַמִּימוּת. ה' שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁמְרֵנוּ מִכָּל רָע, כֵּן, יְהִי רְצוֹן:

הלכה

שולחן ערוך אורח חיים סימן שלט שמ

א אין מטפחין להכות כף אל כף ולא מספקין להכות כף אל ירך ולא מרקדין, גזירה שמא

lest a person come to repair a musical

instrument. Even striking with a toe on the ground or on a board, or snapping one's fingers as the singers do, or making noise with a nut for an infant, or playing with him with a bell so that he will be quiet, and all similar activities are prohibited, [because of the Rabbinical] decree [enacted] lest a person come to repair a musical instrument. Clapping with the back of the hand, however, is permitted. (2) It is forbidden for a person to remove his hair or his nails, whether with his hand [or his teeth (מ"ב שמ"ב)] or with a vessel, whether for himself or for others. He is liable [a sacrifice] for even two hairs [however, even one is prohibited, (מ"ב)]. If a person picks white [hairs] from among the black ones, he is liable for even a single one. This is prohibited even on a weekday, because of the prohibition, "Nor may a man wear a woman's garment," (Deut. 22:5) [i.e., engage in feminine pursuits]. (3) If a person removes ink from parchment, or wax from a tablet: if this leaves enough space to write two letters, he is liable [a sacrifice, however even space for one letter is prohibited]. (4) A person should take care not to write with his finger in liquids on a table or in the dirt. (5) Stitching that is sewn [into a fabric or garment] that has loosened may not be stretched [tight], because [this is regarded as the prohibited activity] of sewing.

יתקן כלי שיר. ואפלו להכות באצבע על הקרקע או על הלוח או אחת כנגד אחת בדרך המשוררים או לקשקש באגוז לתינוק או לשחק בו בזוג כדי שישתק. כל זה וכיוצא בו אסור גזרה שמא יתקן כלי שיר ולספק בלאחר יד מתר: ב אסור לטל שערו או צפרניו בין ביד בין בכלי בין לעצמו, בין לאחרים וחיב על שתי שערות ומלקט לבנות מתוך שחורות אפלו באחת חיב ודבר זה אפלו בחל אסור משום לא ילבש גבר שמלת אשה: ג המוחק דיו שעל הקלף או שעוה שעל הפנקס אם יש במקומו כדי לכתב שתי אותיות חיב: ד יזהר שלא לכתב באצבעו במשקין על השלחן או באפר: ה חוט של תפירה שנפתח אסור למתחו משום תופר:

BEREISHIT FOR THURSDAY
TORAH

בראשית ליום חמישי
תורה

יכין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי הה אחרונה דשם ב"ן לקנות הארת רוח משבת הבאה

כב ויברך אתם אלהים לאמר פרו ורבו פושו וסגו ומלו ית מיא

(22) And God blessed them, saying, Be fruitful and multiply, and fill the waters

RASHI

(22) **And God blessed them**— [Why were the creatures of the sea and those that fly given this blessing to be fruitful and multiply, while those of the land (apart from man) were not given this special blessing?] Because these [the creatures of the sea] and those [that fly] are being constantly diminished in number, by [people, animals and other creatures of prey,] hunting them, [or fishing them out of the sea,] and eating them. Consequently, these creatures needed a [special] blessing [for fruitfulness,

רש"י

(כב) ויברך אתם. לפי שמחסרים אותם וצדין מהם ואוכלין אותם הצרכו לברכה. ואף החיות הצרכו